

C-99/22. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2022. február 14.

A kérdést előterjesztő bíróság

Symvoulío tis Epikrateias (államtanács, Görögország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2021. december 30.

Felperes:

Kapniki A. Michailidis A.E.

Alperesek:

Organismos Pliromon kai Elegchou Koinotikon Enischyseon Prosanatolismou kai Eggyiseon (O.P.E.K.E.P.E.) (a közösségi orientációs és garanciatámogatások kifizetéséért és ellenőrzéséért felelős hivatal)

Ypourgos Agrotikis Anaptixis kai Trofimon (mezőgazdasági és élelmezési fejlesztési minisztérium)

Az alapeljárás tárgya

Az Ethnikos Organismos Kapnou (nemzeti dohányszövetség, Görögország) jogalap nélkül megfizetett közösségi jövedelemtámogatás visszatérítésére vonatkozó határozatának megsemmisítése iránti kérelem

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Mezőgazdaság – Piacok közös szervezése – Nyersdohány – 2062/92/EGK tanácsi rendelet – Érvényesség – Értelmezés – A jogszabályok visszaható hatálya tilalmának elve – A bizalomvédelem elve – EUMSZ 267. cikk.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Sérti-e a jogszabályok visszaható hatálya tilalmának elvét és a bizalomvédelem elvét az 1992. június 30-i 2062/92/EGK tanácsi rendelet 3. cikkének (3) bekezdése, amely úgy szól, hogy amennyiben valamely feldolgozó által felvásárolt, csökkent minőségű leveles dohány mennyisége a szóban forgó dohányfajtából történő összes felvásárláshoz viszonyítva meghaladja a IV. mellékletben meghatározott maximális százalékarányt, az említett százalékarányt meghaladó mennyiség után 30%-kal kevesebb jövedelemtámogatás jár?

Az uniós jog releváns rendelkezései és a Bíróság ítélkezési gyakorlata

A legutóbb az 1992. július 30-i 860/92/EGK tanácsi rendelettel (HL 1991. L 135., 15. o.) módosított, a nyersdohány piacának közös szervezéséről szóló, 1970. április 21-i 727/70/EGK tanácsi rendelet (HL 1970 L 94., 85. o.) 1–7a., 13. és 17. cikke

Az 1991. május 29-i 1413/91/EGK bizottsági rendelettel (HL 1991. L 135., 15. o.) módosított, a leveles dohány után járó jövedelemtámogatás módjának meghatározásáról szóló, 1970. augusztus 25-i 1726/70/EGK bizottsági rendelet (HL 1970 L 191., 1. o.) 2., 2a. és 2b. cikke, valamint 7. cikkének (2) bekezdése

A nyersdohány piacának közös szervezéséről szóló, 1992. június 30-i 2075/92/EGK rendelet (HL 1992. L 215., 70. o.; magyar nyelvű különkiadás: 3. fejezet, 13. kötet, 29. o.) 1., 3., 5., 6., 8–10. cikke

A nyersdohány-ágazatban garantált maximális mennyiségeknek az 1992. évi termés vonatkozásában történő meghatározásáról szóló, 1992. március 30-i 861/92/EGK tanácsi rendelet (HL 1992. L 91., 2. o.) első és második preambulumbekkezdése

A céláraknak, az intervenciós áraknak és a leveles dohány felvásárlóinak biztosított jövedelemtámogatásoknak, a bálázott dohány származékos intervenciós árainak, a referenciaminőségeknek, valamint a termőterületeknek az 1992. évi termés vonatkozásában történő meghatározásáról szóló 1992. március 30-i 2062/92/EGK tanácsi rendelet (HL 1992. L 215., 22. o.) első, harmadik, hetedik és kilencedik preambulumbekkezdése, 3. cikke, valamint I. és IV. melléklete

A Bíróság 1991. július 11-i Crispoltoni ítélete (C-368/89, EU:C:1991:307); 1994. október 5-i Crispoltoni és társai ítélete (C-133/93, C-300/93 és C-362/93, EU:C:1994:364); 1998. március 26-i Petridi ítélete (C-324/96, EU:C:1998:138); 1998. szeptember 17-i Pontillo ítélete (C-372/96, EU:C:1998:412); 2000. július 6-i ATB és társai ítélete (C-402/98, EU:C:2000:366).

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A görögországi nemzeti dohányszövetség igazgatója 1995. szeptember 22-i határozatával a felperest a 2062/92 rendelet alapján felszólította a részére jogalap nélkül folyósított 51 564,843 GRD (151 327,492 euró) összegű közösségi jövedelemtámogatás visszatérítésére; a felperes ugyanis a jogosultságát meghaladó összegű jövedelemtámogatást kapott, mivel a „Katerini” dohányfajta 1992. évi terméséből általa végzett felvásárlások az említett rendelet IV. mellékletében meghatározott százalékarányt, vagyis 20%-ot meghaladó mértékű, csökkent minőségű dohányfelvásárlások voltak.
- 2 A felperes e határozat „megsemmisítése iránt kérelmet” terjesztett a Symvoulío tis Epikrateias (államtanács, Görögország) elé, amely azt döntéshozatal céljából a Dioikitiko Protodikeio Athinon (athéni közigazgatási bíróság, Görögország) elé utalta. A Dioikitiko Protodikeio Athinon (athéni közigazgatási bíróság) mint megalapozatlant elutasította a keresetet. Ezt követően a felperes az elsőfokú ítélet ellen fellebbezést terjesztett a Dioikitiko Efeteio Athinon (athéni közigazgatási fellebbviteli bíróság, Görögország) elé, amely azt a megtámadott ítélettel utasította el.
- 3 A Dioikitiko Efeteio Athinon (athéni közigazgatási fellebbviteli bíróság) úgy ítélte meg, hogy a 2062/92 rendelet 3. cikkének (3) bekezdésében foglalt rendelkezés az 1992. évi termésre vonatkozik, és az 1993. évi termés vonatkozásában a piac közös szervezésének új rendszerére való áttérést készítette elő a szükséges módosításokkal. Ezenfelül úgy ítélte meg, hogy a jövedelemtámogatásoknak a szóban forgó rendelkezés értelmében történő meghatározása nem tartozik a visszaható hatályú esetek közé, mivel nem az 1992. évi termésre vonatkozó szerződések megkötésének időpontjára, hanem kizárólag a termelő dohányának minőségére vonatkozott. Következésképpen elutasította a felperes azon állítását, amely szerint a 2062/92 rendelet – abban a részében, amelyben az 1992. július 30-i közzétételét megelőzően keletkezett jogviszonyokra, különösen pedig a felperes által a tavaszi idényben, 1992. június 1. előtt aláírt, az 1992. évi termés vonatkozásában dohánynak a termelőktől történő felvásárlására vonatkozó szerződésekre vonatkozik – érvénytelen, mivel visszaható hatállyal bír.
- 4 A Dioikitiko Efeteio Athinon (athéni közigazgatási fellebbviteli bíróság) álláspontja szerint a 2062/92 rendelet 3. cikkének (3) bekezdése nem sérti a bizalomvédelem elvét sem. Elsősorban úgy ítélte meg, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően az említett elv célja, hogy minden tájékozott piaci szereplőt megvédjen a helyzetek és a jogviszonyok előre nem látható változásaitól, és a piac közös szervezése keretében – amelyben a gazdasági helyzet változásainak megfelelően folyamatos kiigazítások történnek – a piaci szereplők nem várhatják el jogosan a fennálló jogi helyzet fenntartását. Következésképpen elutasította a felperes azon állítását, amely szerint a közösségi támogatások szabályozásának későbbi váratlan megváltoztatása meghiúsította a termeszői szerződések megkötésének időpontjában hatályos jogi háttérre alapuló

azon elvárásait, hogy a jövedelemtámogatás teljes összegében részesül, nem pedig 30%-kal csökkentve.

- 5 A felperes a Dioikitiko Efeteio Athinon (athéni közigazgatási fellebbviteli bíróság) ítélete ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 6 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint, bár főszabály szerint a jogbiztonság elvével ellentétes, hogy valamely uniós jogi aktus a közzététele előtt hatályba lépjen, kivételesen ez megtörténhet, ha az elérendő cél úgy kívánja, amennyiben az érintettek jogos elvárásait megfelelően tiszteletben tartják. Ugyanez az ítélkezési gyakorlat vonatkozik arra az esetre is, amelyben maga a jogi aktus kifejezetten nem rendelkezik visszaható hatályú alkalmazásról, azonban ez következik annak tartalmából (1991. július 11-i Crispoltoni ítélet, C-368/89, EU:C:1991:307, 17. pont).
- 7 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint továbbá a bizalomvédelem elvének – vagyis az uniós alapelvek egyikének – az a célja, hogy minden tájékozott piaci szereplőt megvédjen a helyzetek és a jogviszonyok előre nem látható változásaitól. A piac közös szervezésének keretében – amelyben a hatáskörrel rendelkező intézmények a közös agrárpolitikát illetően széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek, és amelyben a gazdasági helyzet változásaitól függően folyamatos kiigazításokat végeznek – a gazdasági szereplők nem várhatják el jogosan a fennálló jogi szabályozás fenntartását. A bizalomvédelem elvének alkalmazási köre nem terjedhet addig, hogy általánosan megtiltsa valamely új szabályozásnak a korábbi szabályozás alatt keletkezett helyzetek jövőbeli hatásaira való alkalmazását. Közelebbről, mivel a vállalkozók egy adott előny fenntartása céljából nem hivatkozhatnak valamely megszerzett jogra, a jövedelmük esetleges csökkenése nem minősülhet a bizalomvédelem elve megsértésének (lásd: a Bíróság 1994. október 5-i Crispoltoni és társai ítélete, C-133/93, C-300/93 és C-362/93, EU:C:1994:364; 1998. március 26-i Petridi ítélet, C-324/96, EU:C:1998:138; 1998. szeptember 17-i Pontillo ítélet, C-372/96, EU:C:1998:412; 2000. július 6-i ATB és társai ítélet, C-402/98, EU:C:2000:366).
- 8 A 727/70 rendelet célja többek között az, hogy ösztönözze a megtermelt dohány minőségének javítását és megfelelővé tegyék a termelést abban az értelemben, hogy versenyképesebb növényfajták termesztésére térnek át; a következő naptári év termésére és az egyes fajták referenciaminőségére vonatkozóan a termelés tervezett irányának figyelembevételével évente célarat határoznak meg. A következő naptári év termése vonatkozásában az árakat, valamint a referenciaminőséget és a termőterületeket is a tárgyév augusztus 1-jét megelőzően határozzák meg. Ezenkívül, e rendelet a leveles dohányt a közösségi termelőktől közvetlenül felvásárló természetes vagy jogi személyek részére jövedelemtámogatást biztosít, feltéve, hogy e személyek a közösségi termelőkkel

uniós termesztési szerződéseket kötöttek. A következő naptári év termése után járó jövedelemtámogatás összegét évente, a tárgyév november 1-jét megelőzően határozzák meg az elismert termőterületekről származó minden egyes fajta és az azokra vonatkozó referenciaminőség tekintetében. A jövedelemtámogatás így meghatározott összege a szóban forgó fajtába tartozó teljes dohány mennyiségre vonatkozik, kivételesen azonban – a közös piacszervezés megfelelő működése és a termelés minősége piaci igényekhez való igazítása megakadályozásának elkerülése érdekében – a referenciaminóségtől eltérő minőségek esetében az adott fajtába tartozó teljes dohány mennyiségre szokásosan alkalmazandóhoz képest magasabb vagy alacsonyabb összegben határozható meg.

- 9 A 727/70 rendeletet az 1993. évi terméstől kezdődően hatályba lépő 2075/92 rendelet helyezte hatályon kívül, amely arra irányult, hogy a szabályozást elsősorban egy minőséggel kapcsolatos szakpolitika alapján igazítsa ki, és úgy rendelkezett, hogy a jövedelemtámogatásban való részesüléshez a minőségi követelményeket is teljesíteni kell. A szabályozásnak a nyersdohány-ágazatban, különösen az új 2075/92 rendelet rendelkezéseinek hatálya alá nem tartozó 1992. évi termés vonatkozásában történő reformjára tekintettel elfogadták: a) a garantált maximális mennyiségek meghatározásáról szóló 861/92 rendeletet és b) a céláraknak, az intervenciós áraknak és a jövedelemtámogatásoknak, a referenciaminőségeknek, valamint a termőterületeknek az egyes fajták vonatkozásában történő meghatározásáról szóló 2062/92 rendeletet.
- 10 A nyersdohány piacának közös szervezéséről szóló 727/70 rendelet által előírt rendszerből következően a dohány minőségének lehető legtárgyilagosabb értékelését lehetővé tevő módon évente meghatározott „referenciaminőség” többek között a jövedelemtámogatás összegének rendelet útján történő meghatározása szempontjából is az egyik alapvető követelmény. E rendelkezések rendszeréből azonban nem következik, hogy a jogosultak jövedelemtámogatásának az évente meghatározott „referenciaminőségnek” megfelelő minőségű, egyedi minőségű dohány általuk történő felvásárlása feltételéhez kötött. Másképpen fogalmazva, ebből nem következik az, hogy a jövedelemtámogatás kizárólag akkor nyújtható, ha a jogosult a termesztési szerződés keretében a szabályozásban meghatározott fajta „referenciaminősége” jellemzőinek megfelelő dohányt vásárol fel.
- 11 Először is, a 2062/92 rendelet 3. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a jövedelemtámogatás 30%-kal csökken, amennyiben a jövedelemtámogatásra jogosult feldolgozó üzem a [referenciaosztályhoz, -kategóriához vagy -minőséghez képest] alacsonyabb osztályba, kategóriába tartozó vagy gyengébb minőségű dohányt vásárol fel, és az általa felvásárolt gyengébb minőségű dohány mennyisége meghaladja az érintett fajtából történő összes felvásárlás egy bizonyos százalékarányát. A szóban forgó „Katerini” fajta esetében az adott mellékletben e százalékarányt konkrétan 20%-ban határozták meg.

- 12 Mivel az új 2075/92 rendelet hatálya alá nem tartozó, az 1992. évi termésre vonatkozó 2062/92 rendeletet 1992. június 30-án fogadták el és 1992. július 30-án tették közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában, vagyis egy olyan időpontban, amikor az 1726/70 rendeletnek megfelelően a termesztési szerződéseket már meg kellett kötni, a 2062/92 rendelet említett 3. cikkének (3) bekezdése visszaható hatállyal rendelkezik.
- 13 Ezenfelül, a kérdést előterjesztő bíróság szerint, bár igaz, hogy a jövedelemtámogatás csökkentése a termesztett dohányfajták minőségének, következésképpen azok versenyképességének javítását célozza, ezt a célkitűzést, amely nyilvánvalóan megfelel a dohánypiac közös szervezése céljainak, már nem lehetett a 2062/92 rendelet hatálybalépésének időpontjában megvalósítani. Ennek az az oka, hogy abban az időpontban már lejárt a termesztők és feldolgozók közötti termesztési szerződések megkötésének határideje, és a piaci szereplők már döntöttek a termelés irányvonalairól, és az 1992. évi termés vonatkozásában már nem lehetett elérni a követett célt, vagyis megakadályozni a minőségi kritériumoknak meg nem felelő dohányfajták termesztését.
- 14 Következésképpen és ezért a kérdést előterjesztő bíróság kétségbe vonja a 2062/92 tanácsi rendelet 3. cikke (3) bekezdésének érvényességét (lásd: 1991. július 11-i Crispoltoni ítélet, C-368/89, EU:C:1991:307).
- 15 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság szerint a piaci szereplők bizalomvédelmének elve is sérül a jelen ügyben, mivel a 727/70 rendelet értelmében hatályban lévő szabályozás szerint a következő naptári év termésére vonatkozó jövedelemtámogatás összegét évente a tárgyév november 1-jét megelőzően állapították meg, a termesztési szerződéseket pedig mindenesetre június végéig megkötötték.